

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З РАДІАЦІЙНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ
КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ
УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

**ЗБІРНИК
МАТЕРІАЛІВ НАУКОВОГО ФОРУМУ**

21 червня 2023 року

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 3 від 19.06.2023 р.)

Редакційна колегія:

- Андрущенко Віктор Петрович** – доктор філософських наук, професор, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, член-кореспондент Національної академії наук України, академік Національної академії педагогічних наук України;
- Горінов Павло Валерійович** – кандидат юридичних наук, директор Навчально-наукового інституту права та політології, доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Драпушко Ростислав Григорович** – кандидат філософських наук, проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність), доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Сопілко Ірина Миколаївна** – доктор юридичних наук, професор, керівник апарату Національної комісії з радіаційного захисту населення України, головний науковий співробітник Науково-дослідного центру «Інститут сімейної та молодіжної політики імені Олександра Яременка» ННІ права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова, заслужений юрист України;
- Торбін Григорій Мирославович** – доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Чемакіна Октябринна Володимирівна** – кандидат архітектури, доцент Українського гуманітарного інституту.

П 83 **ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ:** збірник матеріалів Наукового форуму. Навчально-науковий інститут права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 21 червня 2023 р.). – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. – 396 с.

ISBN 978-966-931-281-5

Збірник матеріалів Наукового форуму *«Протидія терористичним актам у міському середовищі»* присвячено комплексному вивченню проблеми протидії тероризму у міському середовищі. У збірнику представлено результати досліджень, що детально розглядають правові аспекти боротьби з тероризмом у міському середовищі, екологічні наслідки терористичних актів і стратегії екологічного відновлення, психологічні наслідки для місцевого населення та підходи до психологічної реабілітації, соціальні наслідки тероризму та розвиток стійкого соціального середовища, а також архітектурні рішення для забезпечення безпеки та мінімізації наслідків терористичних актів.

Збірник розраховано для науковців, фахівців та інших зацікавлених осіб, які досліджують проблематику протидії терористичним актам з правових, екологічних, психологічних, соціальних, архітектурних аспектів та охорони здоров'я.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

УДК 343.326-048.66(477-21)
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-NF_NNIPiP_2023

ISBN 978-966-931-281-5

© Автори публікацій, 2023
© Навчально-науковий інститут права та політології, 2023
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

КАРНАУХ АННА АНАТОЛІЇВНА,

кандидат політичних наук,

заступник директора з наукової роботи та міжнародного співробітництва

Навчально-наукового інституту права та політології,

доцент кафедри політичних наук

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ДЕРЖАВА-СПОНСОР ТЕРОРИЗМУ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ

«Держава-спонсор тероризму» – це статус, який надається виключно США окремим країнам за підтримку актів міжнародного тероризму. Може це зробити лише Державний секретар, який є частиною уряду США і призначається президентом за схвалення Сенату. З 26 січня 2021 року посаду Держсекретаря США обіймає Ентоні Блінкен.

Такий статус тягне за собою юридичні, економічні та дипломатичні наслідки. Країна перетворюється на вигнанця на всіх основних міжнародних майданчиках, більшість держав світу не бажатимуть мати з нею справ.

Статус держави-спонсора тероризму означає автоматичне введення санкцій США. Вони включають обмеження на іноземну допомогу з боку США; заборону на оборонний експорт; посилений контроль за експортом товарів подвійного призначення; різні фінансові та інші обмеження.

За період існування такого закону США назвала спонсорами тероризму вісім держав, це: Куба, Іран, Північна Корея, Сирія, Ірак, Лівія, Південний Ємен, Судан.

Наразі список країн-спонсорів тероризму складають: Куба, Іран, Північна Корея, Сирія.

Сирія є єдиною країною в переліку спонсорів тероризму, яка залишається в ньому з 1979 року, коли уклали перший список. Оскільки інших – Лівію, Південний Ємен та Ірак – з нього вже виключили.

У США вважають, що диктаторський режим Асада в Сирії підтримував терористичні групи, зокрема, «Хезболлу». Президент Сирії твердо захищає політику Ірану, який так само виступає за знищення сирійської опозиції.

Кубу вперше визнали державою-спонсором тероризму у 1982 році, а потім ще раз у 2021-му. Вперше це сталося через підтримку владою держави революційних рухів в іспаномовних країнах та Африці. Куба не лише відкрито підтримувала збройні революції, а й сприяла доставці зброї в регіон. Також країна надавала притулок партизанам, які потім брали участь у терористичних актах.

У 2015 році США виключили Кубу зі списку спонсорів тероризму. Однак вже у 2021-му вона знову в нього потрапила. Державний департамент США офіційно оголосив Кубу державою-спонсором тероризму через надання «безпечної гавані» для переховування терористів. Майк Помпео зазначив, що впродовж десятиліть кубинський уряд «годував, утримував та надавав медичну

допомогу вбивцям, підриивникам і викрадачам, в той час, як багато кубинців залишалися голодними, бездомними й були позбавлені основних ліків» [2], прихисток на Кубі знайшли члени колумбійської Національної визвольної армії (ELN), яку США визнали терористичною організацією. Крім того, кубинський режим приховував розшукуваних ФБР терористів, які вчинили криваві акти на території США. Також апарат кубинської розвідки та безпеки допомагає режиму Ніколаса Мадуро підтримувати його вплив у Венесуелі, де також базуються й процвітають організації міжнародного тероризму.

Вперше Північна Корея опинилася в списку держав-спонсорів тероризму у 1988 році. Країна продавала зброю терористам і навіть влаштувала теракт з десятками жертв. 29 листопада 1987 року над Андаманським морем внаслідок підрииву бомби впав літак Boeing 707-3B5C. Вибух за вказівкою Пхеньяна влаштували агенти-корейці. Літак впав у море, загинули більше 100 людей, більшість із яких були громадянами Південної Кореї. У 2008 році США погодилися виключити Північну Корею з переліку країн-спонсорів тероризму, оскільки Пхеньян погодився на перевірку своїх ядерних програм. Через дев'ять років КНДР знову опинилася в списку. Це сталося після, ймовірно, спонсорованого Північною Кореєю вбивства Кім Чен Нама (зведеного брата Кім Чен Ина) з використанням забороненої хімічної речовини. У тому ж 2017 році країна запустила ракету, яка пролетіла над Японією, а у в'язниці Північної Кореї помер американський студент Отто Вормбір. У листопаді президент США Дональд Трамп офіційно оголосив про повторне внесення КНДР до списку держав-спонсорів тероризму [3].

Іран знаходиться в списку країн-спонсорів тероризму з січня 1984 р. У США заявляють, що Іран підтримував палестинські групи опору в Секторі Газа та бойовиків «Хезболли». Також країна передавала зброю сепаратистам у Ємені та опозиціонерам у Бахреїні. У Сирії Іран навчав шиїтських бійців Башара Асада для війни, яка призвела до загибелі більше 100 тис. цивільних. Також країна надавала зброю і фінансувала ХАМАС та інші палестинські терористичні групи. У січні 2021 року колишній держсекретар Майк Помпео назвав Іран новою базою терористів «Аль-Каїди» [3].

Путінська росія чи не щодня здійснює теракти на території України, обстрілюючи ракетами торговельні центри, школи і лікарні, російсько-окупаційні війська чинять нові воєнні злочини на території України. Українське суспільство та влада закликають партнерів визнати терористичні дії росії офіційно – закріпивши за нею статус держави-спонсора тероризму.

Державний департамент Сполучених Штатів не виключає визнання росії державою-спонсором тероризму за злочини в Україні. Проти такого рішення висловився президент Джо Байден. Глава Держдепу Ентоні Блінкен наводив низку аргументів проти цього рішення. Зокрема, пояснював це тим, що проти росії й так запровадили низку санкцій, які передбачають аналогічні обмеження з умовного «пакета держави-терориста». Також юристи мали впевнитися, що таке рішення точно відповідатиме законодавству США. Щодо такої нерішучості у Конгресі США заявили Блінкену: якщо Держдеп не визнає рф державою-спонсором тероризму, то законодавці зроблять це самі [4].

Тим часом найбільш рішучим і масштабним за своїми наслідками можна назвати ухвалення Європейським Парламентом резолюції від 23.11.2022

№ 2022/2896(RSP), відповідно до якої росію визнано державою-спонсором тероризму й державою, що послуговується засобами тероризму.

Європарламент визнав, що Росія здійснює «невибіркові атаки на житлові райони та цивільну інфраструктуру» в Україні, в результаті чого загинули тисячі людей. На окупованих територіях росіяни, відповідно до тексту, проводять «страсти без суду і слідства, здійснюють викрадення, сексуальне насильство, катування та інші звірства», додається в резолюції [5].

Було також згадано про масові вбивства в Бучі, Ірпені, Ізюмі та Лимані, а також напади на маріупольський театр та залізничний вокзал Краматорська.

Раніше парламенти Чехії, Естонії, Литви, Польщі, Латвії, Нідерландів тощо визнали російський режим терористичним та/або росію – державою-спонсором тероризму. Аналогічним чином висловилися також Парламентська асамблея НАТО та Парламентська асамблея Ради Європи.

Рф продовжує скоювати свідомі акти тероризму проти українського народу, завдаючи авіаударів по ключових об'єктах військової та цивільної інфраструктури, руйнуючи аеродроми, військові частини, нафтобази, заправки, церкви, школи та лікарні – тому надання їй цього статусу є пропорційною відповіддю на такі дії.

Скасування визначення країни як держави-спонсора тероризму може бути переглянute, однак політично це непростий процес, що може тривати роками.

Справа в тому, що для перегляду вимагається від президента США подати до Конгресу звіт, у якому підтверджується, що держава або 1) зазнала фундаментальних змін у керівництві та політиці, припинила підтримку актив міжнародного тероризму; або 2) утримується від підтримки міжнародного тероризму протягом не менше шестимісячного періоду та надала запевнення, що не відновить його підтримку в майбутньому [6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. 21 найбільший теракт XXI століття: як цей світ остаточно збожеволів / URL: <https://chas.news/past/21-naibilshii-terakt-hhi-stolittya-yak-tsei-svit-ostatochno-zbozhevoliv>
2. Штати оголосили Кубу державою-спонсором тероризму / URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3169045-stati-ogolosili-kubu-derzavousponsorom-terorizmu.html>
3. Богдана Смуток. Країна-спонсор тероризму: що означає такий статус і хто в світі його вже отримав? / URL: <https://chas.news/current/yak-kraini-sponsori-terorizmu-otrimali-svii-status-ta-chi-priednaetsya-do-nih-rosiya>
4. Держава-терорист: що змінить цей статус для росії та чому його досі не запровадили? / URL: <https://hromadske.ua/posts/derzhava-terrorist-sho-zminit-cej-status-dlya-rosiyi-ta-chomu-jogo-dosi-ne-zaprovadili>
5. Європарламент визнав росію державою-спонсором тероризму / URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63730807>
6. Андрій Пишний, Ірина Мудра, Владислав Власюк, Дарія Зарівна, Наталя Шаповал. Все, що Ви хотіли знати про статус держави-спонсора тероризму / URL: <https://www.pravda.com.ua/cdn/cd1/terroriststate/>